

Beköszöntő

Nehéz szavakat és súlyos mondatokat kell papírra vetnem e beköszöntő megírásakor. Kint, az ablakom alatt, május van, a természet vidáman teszi a dolgát: zöldül a fű, virágoznak a fák, énekelnek a madarak, lágy, meleg szellő fújdogál. Mindez azonban fájdalmas kontrasztot képez mondanivalómmal, az egészségügyben ugyanis 2007 tavaszán a dolgok állapota minden, csak nem rózsás.

1 bő és 7 szűk esztendő – Az elmúlt évek hányattatásaival megpróbáltatásaink még korántsem értek véget. A sors és a politika ostobasága úgy hozta, hogy József és a fáraó történetével szemben nekünk egyetlen bő esztendőért, a 2003-as évről kvázi 7 szűk esztendővel kell majd megfizetnünk. Mondják, „eljött az igazság pillanata”, helyre kell állítani a költségvetés megromlott egyensúlyát, mi pedig most tehetetlenül nézhetjük, ahogyan a konvergencia-program undorító békája gyakorlatilag azt a nagyságrendű összeget nyeli el 2009-ig, amit a politika négy évvel ezelőtt pakolt az ágazatba, az 50%-os béremelés képében elmulasztva azt a történelmi esélyt, hogy azt a több mint 100 milliárd forintos beépülő többlettámogatást a most fenn hirdetett struktúraváltásra fordítsa. Kínjainkat fokozza a helyzet elmaszatólása, hogy az egészségpolitika és a kormányzat jelenlegi vezetői a forráskivonásról nem akarnak tudni, csupán a „Reform” szükségességét hangoztatják. A szebb jövőre ígéretét hirdetik, ami valami távoli jövőben vár majd reánk – valahol, valamikor, valahogyan.

Egyszerre vagyok dühös és elkeseredett. Megint eltelt egy év lázas semmittevéssel, a szakmapolitikai irányítás azt gondolja, hogy nulláról kell kezdenie a különféle programok kidolgozását. Nemritkán vitatható intézkedéseket határoz el, és hajt végre, ötletszerű impulzusoktól vezérelve. Pedig lényegesen többet tudunk annál, mintsem hogy a szabad asszociációk módszerével próbáljuk a magyar egészségügy rendszerét átforgatni. Rendelkezésünkre állnak ugyanis a hazai és nemzetközi szakirodalomban számtalanszor leírt, pontosan elemzett és gyakorlat próbájának is alávetett kifinomult szervezési és szabályozási megoldások. Ennek az egészségügyi kormányzatnak elődeitől eltérően megadott az is, hogy 2006 nyarán ne kelljen nulláról kezdenie, sem a szakmapolitikai anyagok kidolgozását, sem pedig az azokat a gyakorlatba átültető projektek megszervezését illetően. E helyütt nem csupán egy magánvéleményt mondok ki ezzel, hanem több száz általam mélyen tisztelt, a rendszerben elkötelezetten dolgozó szakemberét is.

A Parlamentben rendezett biztosítási konferencián januárban félig viccesen, félig komolyan azt találtam mondani: ha sikerült volna az elmúlt években megvalósítani azt a sok javaslatot, amit korábbi kollégáimmal és széleskörű szakmai stábbal együtt az elmúlt 4-5 évben dolgoztunk ki, akkor erre a konferenciára nem is volna szükség; a konferencia főüzenete ugyanis számomra az volt: a felgyülemlett súlyos problémák miatt a gyógyítás alrendszerében reformkényszer van. De mik is voltak a mi javaslataink? Csak felsorolásszerűen: a befogadás-politika átfogó rendszerének bevezetése, a kapacitás és technológia telepítés szabályozása, a vegyes – a fix és teljesítmény-volumen – finanszírozási technikák fejlesztése, a sürgősségi ellátás és a komplex rehabilitáció rendszerének fejlesztése, az egynapos sebészeti program országos elterjesztése, ápolásbiztosítás kialakítása, NFT II alapú átfogó ágazati struktúraváltás és humánerőforrás-fejlesztés az Egészséges Társadalom Komplex Program logikai keretrendszerében. Igen, ezek azok a legfontosabb témák, amelyeket az elmúlt közel egy évben a tárca vezetői egyszerűen jeltek. A tehetetlen düh sanyargat nap mint nap, ha arra gondolok, hogy a nagy erőfeszítések árán kidolgozott javaslataink ott porosodnak az íróasztalfiókok és pánccélszekrények mélyén, egyre távolodván a gyakorlati megvalósítás esélyétől. Senkinek eszébe sem jutott, hogy megkérdezze: min is dolgoztál az elmúlt négy éven keresztül, mint egy igavonó állat? Milyen iratoktól roskadozik az íróasztalod?

Mostanában pedig lélegzetelállítóan eredeti ötletekről hallunk a megújuló minisztériumi vezetéstől, amelyek – megint csak felsorolásszerűen – valahogyan mégis ismerősnek csengenek füleinknek: „a sürgősségi ellátás rendszere, a rehabilitáció fejlesztése, az egynapos sebészeti program országos elterjesztése, ágazati struktúraváltás és humánerőforrás-fejlesztés előmozdítása EU-s forrásokból etc.” Nem értem, mi történik. Ahogyan egy újszülöttnak minden vicc új, úgy jelent újdonságot minden program egy új szakmai adminisztrációnak is? Csakhogy az idő vészesen fogy, Hölgyeim és Uraim, mindehhez pedig már egy évvel korábban is hozzáfoghattunk volna!

A nem-cselekvésre azonban jó okuk volt. Bármilyen óvatos szakmai felvetésre ugyanazt a választ hallhatjuk tavaly nyár óta: a piac és a verseny majd mindent megold, négy láb jó, két láb pedig rossz. Így aztán skolasztikus ízű vitákkal múltattuk időnkét a piac jótékony és láthatatlan kezéről, in concreto pedig a megváltást elhozó több-biztosítós rendszer elméleti és vár-

ható gyakorlati problémáiról, miközben az írásztalban porosodtak és porosodnak ebben a pillanatban is azok a szakmai anyagok és tervezetek, amelyekben tucatnyi szakember (orvos, közgazdász, epidemiológus, szakdolgozó) dolgozott hónapokon át. A piac Godot-jára várunk, mint valami posztmodern darab elhülyült szereplőit, és addig sem fejlesztjük tovább a minőségbiztosítás, a sürgősségi ellátás rendszerét, a szív-érrendszeri vagy a rákellenes nemzeti szakmai programot, hagyjuk rohamosan leépülni az OEP-et és az ÁNTSZ-t.

De legalább láthatnánk végül, hogy lesz valami ebből az egészből, hogy a „versengő biztosítók” oltárán hozott használdozat értelmes áldozat volt. Csakhogy ma már egyre tisztábban kirajzolódik a végkifejlet: bizony, a hegyek vajúdtak, és csupán a kiegészítő biztosítás kiszélesítésének egere fog megszületni, vagyis a „Reformmal” (így, nagybetűvel) kapcsolatos lázas semmittevés pusztán arra szolgált, hogy felmentsen bennünket a szorgos aprómunka feladata alól.

A stílus maga az ember – Az ágazat az elmúlt egy évben egy meglehetősen érdes kommunikációs stílussal szembe-sülhetett. Hiába hozott használdozata ez is a „Reformnak”, hiszen, ha csak nem akarunk nulláról építkezni, a kompromisszum-képtelenség egyértelműen káros az ilyen léptékű átalakításoknál, ahol a stakeholderek végtelenül széles körét kellett volna megnyerni, vagy legalábbis kezelni a sokszor csakugyan húsbavágó átalakításokat előkészítve. Ki kell mondani: megengedhetetlen, és beláthatatlan károkat okoz a közeli évek gyógyításában, hogy hónapok óta tízezrek érzik teljesen bizonytalannak egzisztenciájukat az egészségügyben; gyanítom, sokkal többen szoronganak állásuk elvesztésétől, mint amekkora kört akár a legradikálisabb reform is érinthetne. Olyan reform egészen egyszerűen nem létezik, amelyben szinte valamennyi szakrendelőnek, kórháznak és a benne dolgozónak remegnie kellene, hogy vajon mi lesz az ő sorsa a közeljövőben? A szike hatékony gyógyító eszköz, de csupán addig, amíg a kéz, amely tartja, biztos, és nem hadonászik kiszámíthatatlanul vele a levegőben. Az intézmények feléne a változások első pillanatától kezdve garanciát kellett volna kapniuk: „ne féljete, dolgozzatok nyugodtan tovább, mert rátok hosszú távon számítunk!”. Ki kellett volna jelölni egyértelműen azt a kört, ahol fejlesztetni kell, és ahol az EU-s források jelentős részben biztosítják is a fejlesztésekhez szükséges pénzügyi eszközöket. Ez a világos kommunikáció azonban, és az erre utaló intézkedések az elmúlt hónapokban elmaradtak.

Diffúz pénzügyi nyomás, romló fedezet a kórházakban, ahol a preferálnak beharangozott, súlypontinak nevezett kórházak legalább akkora, ha nem nagyobb megszorításnak vannak kitéve, mint a „nem kiemelt” intézmények. A pénzügyi fűnyíró pedig mintha nem is hallott volna arról, hogy az ellátórendszerben különféle progresszivitási szintek vannak: mind a járó-, mind a fekvőbeteg alrendszerek több szintből tevődnek össze, a betegségek progressziója és komplikáltsága, illetve a rendelkezésre álló elérhető és finanszírozott technológiák színvonala szerint. Ezt nem figyelembe venni egy törvényi alapú szabályozásnál számomra kimeríti a dilettantizmus fogalmát, hiszen már rövidtávon is súlyos ellátási zavarokat okoz, ami pedig könnyűszerrel elkerülhető lett volna.

A kispadon ülök (amit magam választottam), mint valami cserejátékos, aminek megvan az a kétségtelen előnye, hogy az ember jobban ráér gondolkodni, mit csinált jól, és mit csinált rosszul, és mit csinálna, ha hirtelen be kellene ugrani egy sérült, vagy egyszerűen elfaradt játékos helyére. Most még az sem látszik világosan, hogy melyik állapot az ideiglenes számomra: a kint vagy bent az államigazgatásban, hol van az a határvonal, amelytől számítva már figyelembe veszik az ember véleményét, szakmai munkáját. Ez megint csak nem az én egyéni érzékenységem; százakkal tartom a kapcsolatot az egészségügyben, őket is hasonló kérdések foglalkoztatják, nem értik, mi zajlik. Abszurdnak és méltánytalanoknak érzik, hogy 180 ezer ember sorsa ötletrohamoktól függjön, a betegekről már nem is beszélve. Vagy mi lennénk azok a békák, akiket nem kell megkérdezni a mocsár lecsapolásánál?

Nyilvánvaló, hogy nem lehet mindig mindent újra kezdeni, másfél-kétévente gyökeresen irányt váltani. Mindenki megkérdezi: ki fogja ezt megfizetni? Mi ennek az újakezdésnek a használdozati költsége? Az ágazati szinten folytatott amnézia meglehetősen drága játék, mert amíg folyton-folyt újakezdünk, új modellekkel játszogatunk, addig nem foglalkozunk néhány alaplappal, nem foglalkozunk azzal, hogy a rendszer legalább néhány elemét szépen, tisztán, szisztematikusan összerakjuk, amire azután a többi elemet is rá lehet építeni.

Mi lehet ebben a helyzetben biztató, reménytelí? A jövő évi konvergencia-számok, sajnos, biztosan nem: újabb 0,3% GDP-vesztés az ágazat szintjén, és azután, 2009-ben még egyszer lejön az a bizonyos 0,3% a közfinanszírozásból. Viszont közeleg a nyár, meleg van és süt a nap, ami mindenképpen bizakodással tölti el az embert. Meg aztán itt van a dicső történelmi múlt, annak a tudata, hogy mi, magyarok, pesszimista természetünkkel szöges ellentétben sosem adjuk fel. Mindig vannak optimisták közöttünk, akik arra a kérdésre, hogy, ugye, ennél rosszabb már nem következhet, akasztófahumorral rávágják: de igen!

*Dózsa Csaba
A Szerkesztőbizottság tagja*